

The logo features the text 'KAINUUN' in large, bold, white capital letters, with 'hyvinvointialue' in a smaller, white, lowercase sans-serif font below it. The background is a gradient of dark purple to light blue with abstract, overlapping circular shapes.

KAINUUN hyvinvointialue

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2021

Kainuun hyvinvointialueen aluevaltuustolle

Sisällysluettelo

1. Tarkastuslautakunta	3
1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano	3
1.2 Arviointityö	5
1.3 Sidonnaisuusilmoitusten valvonta	5
1.4 Tilintarkastus	5
2. Valmistelutoimien arviointi	5
2.1 Hyvinvointialueen valmistelu	5
2.2 Talousarvio ja sen toteutuminen	8
2.3 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	8
3. Yhteenveto ja johtopäätökset	8

1. Tarkastuslautakunta

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano

Tarkastuslautakunta on suoraan aluevaltuuston alainen lakisääteinen toimielin, jonka tehtävistä on säädetty hyvinvointialueesta annetun lain 125 §:ssä seuraavasti.

Tarkastuslautakunta:

Aluevaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella aluevaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko aluevaltuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet hyvinvointialueella ja hyvinvointialuekonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä taloussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden riittävyyttä talouden tasapainotuksen kannalta;
- 4) huolehtia hyvinvointialueen ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa, että 89 §:ssä säädettyä velvollisuutta ilmoittaa sidonnaisuuksista noudatetaan, ja saat-
taa ilmoitukset aluevaltuuston tiedoksi;
- 6) valmistella aluehallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Aluehallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi hyvinvointialueen hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa aluevaltuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään aluevaltuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa aluevaltuustolle muitakin tarpeellisina pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Aluehallitus antaa aluevaltuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Kainuun hyvinvointialueen hallintosäännön mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on 125 § li-
säksi:

1. hyväksyy tarkastuslautakunnan arviointityön periaatteet ja toimikauden kattavan arviointi-
suunnitelman ja vuosittaisen lautakunnan työohjelman
2. valmistelee aluevaltuustolle esityksen tilintarkastajan valinnasta
3. seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja tilintarkastajan tehtävien suo-
rittamista sekä tekee tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi
4. huolehtii, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintar-
kastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuus-
dessa
5. tekee aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen,
sekä Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävien yhteensovittamisesta tarkoituksenmukai-
sella tavalla
6. valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuksien noudattamista, saattavat sidonnaisuus-
ilmoituksen tiedoksi aluevaltuustolle kerran vuodessa ja huolehtii sidonnaisuusrekisterin jul-
kisten tietojen julkaisemisesta hyvinvointialueen verkkosivuilla
7. on sidonnaisuusrekisterin rekisterinpitäjä sekä
8. vastaa tiedottamisesta tehtäväalueensa osalta.

Tarkastuslautakunta tiedottaa ja raportoi tehtäviinsä liittyvistä asioista ensisijaisesti aluevaltuustolle.
Muu tiedottaminen tapahtuu tarkastuslautakunnan päättämällä tavalla. Tiedotuksessa noudatetaan
soveltuvien osin aluehallituksen hyväksymiä yleisiä ohjeita tiedottamisen periaatteista.

Aluevaltuusto nimesi 15.3.2022 §8 tarkastuslautakunnan toimikaudeksi vuosille 2022–2025. Alue-
valtuusto valitsi tarkastuslautakuntaan toimikautensa ajaksi 7 jäsentä ja kullekin henkilökohtaisen
varajäsenen sekä valitsi yhden jäsenistä puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi.

Jäsen

Tuomas Kettunen, puheenjohtaja
Milla Veteläinen
Pertti Granqvist, varapuheenjohtaja
Kirsi Virtanen
Toivo Sistonen
Pasi Arffman
Helena Ohtonen

Varajäsen

Sakari Seppänen
Piia Määttä
Anja Peura
Noora Kyllönen
Jaakko Perhovaara
Valtteri Arffman
Heikki Hekkala

1.2 Arviointityö

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida vuosittain ovatko aluevaltuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet hyvinvointialueella ja hyvinvointialuekonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Aluevaltuuston toimikausi alkoi vasta 1.3.2022. Aluevaltuusto ei asettanut vielä vuodelle 2021 toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita ja tästä syystä aluevaltuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen arviointia ei ole voitu tehdä.

Vuoden 2021 arvioinnin kohteiksi arviointisuunnitelmassa valittiin väliaikaisen valmistelutoimielimen valmistelutyö, päätöksenteko sekä talousarvio ja sen toteutuminen sekä tilinpäätös.

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2021 arviointiin liittyen yhteensä 1 kerran. Tarkastuslautakunta kuuli arviointia varten hyvinvointialueen valmistelujohtajaa ja Kainuun sotien talousjohtajaa. Tarkastuslautakunta perehtyi väliaikaisen toimielimen sekä poliittisen seurantaryhmän pöytäkirjoihin. Tarkastuslautakunnan arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain aluevaltuustolle osoitetussa arviointikertomuksessa.

1.3 Sidonnaisuusilmoitusten valvonta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä hyvinvointialueesta annetun lain mukaan valvoa, että 89 §:ssä säädettyä velvollisuutta ilmoittaa sidonnaisuuksista noudatetaan, ja saattaa ilmoitukset aluevaltuuston tiedoksi. Hyvinvointialueen luottamushenkilön ja viranhaltijan on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään ja luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudesta sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa. Velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksista koskee aluehallituksen jäseniä, aluevaltuuston ja lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia, hyvinvointialuejohtajaa sekä aluehallituksen ja lautakunnan esittelijää. Ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on tehtävänsä valittu. Henkilön on myös viivytyksettä ilmoitettava sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.

Sidonnaisuuksien ilmoittamista koskeva § 89 on tullut voimaanpanolain mukaan voimaan 1.3.2022.

Tarkastuslautakunta merkitsi 18.5.2022 tiedoksi luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden antamat sidonnaisuusilmoitukset ja valtuutti sihteerin täydentämään sidonnaisuusilmoitusraporttia kokouksen jälkeen mahdollisesti saapuvilla sidonnaisuusilmoituksilla.

1.4 Tilintarkastus

Väliaikainen valmistelutoimielin päätti valita Kainuun hyvinvointialueen tilintarkastajaksi KPMG Oy:n 5.10.2021 § 52 ajalle 1.7.-31.12.2021. Päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Katri Hokkanen. Tilintarkastuskertomus käsitellään aluevaltuustossa kesäkuussa 2022.

2. Valmistelutoimien arviointi

2.1 Hyvinvointialueen valmistelu

Eduskunta hyväksyi hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevan lainsäädännön 23.6.2021. Myös laki hyvinvointialueesta tuli voimaan 1. päivänä heinäkuuta 2021. Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja pelastustoimeen koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta astui voimaan 1.7.2021. Voimaantulolaissa määritellään eri pykälien voimaantulosta. Esimerkiksi hyvinvointialue-

een talousarvio ja tilinpäätös laaditaan hyvinvointialueesta annetun lain 13 luvussa sekä tarkastetaan mainitun lain 14 luvussa tarkoitettulla tavalla ensimmäisen kerran vuodelle 2021. Hyvinvointialueiden perustaminen tapahtui samana päivänä lakien voimaantulon kanssa 1.7.2021.

Hyvinvointialueen väliaikainen valmistelutoimielin vastasi hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelusta siihen saakka, kunnes aluevaltuusto oli valittu ja aluevaltuuston asettama aluehallitus oli aloittanut toimintansa. Väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävät ja toimivalta on määritelty voimaannpanolain 10 §:ssä. Aluevaltuuston toimikausi alkoi 1.3.2022. Ensimmäinen aluevaltuuston kokous pidettiin 15.3.2022. Samassa kokouksessa on hyväksytty hallintosäännön 1. vaihe.

Voimaannpanolain mukaan väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävät olivat seuraavat:

Väliaikainen valmistelutoimielin johtaa hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelua ja käyttää sitä koskevaa päätösvaltaa sekä vastaa tehtäviinsä liittyvästä puhevallan käytämisestä aluevaltuuston toimikauden alkuun asti. Valmistelutoimielin voi asettaa keskuudestaan jaostoja hoitamaan erikseen määrättyjä tehtäviä ja siirtää näitä tehtäviä koskevaa päätösvaltaa jaostolle.

Valmistelutoimielimen tehtävänä on yhteistyössä niiden viranomaisten kanssa, joista tehtäviä ja niitä hoitavaa henkilöstöä siirtyy hyvinvointialueelle:

- 1) selvittää hyvinvointialueille siirtyvä henkilöstö ja valmistella aluevaltuustolle ehdotukset henkilöstön siirtosuunnitelmaksi ja -sopimuksiksi;
- 2) osallistua hyvinvointialueelle siirtyvän irtaimen ja kiinteän omaisuuden selvittämiseen;
- 3) osallistua hyvinvointialueelle siirtyvien sopimusten ja näitä koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien selvittämiseen;
- 4) osallistua hyvinvointialueelle siirtyvien hallinto- ja palvelutehtävien hoitamista tukevien tieto- ja viestintätekniisten järjestelmien ja ratkaisujen selvittämiseen;
- 5) valmistella hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon järjestämistä sekä tilintarkastajan valintaa;
- 6) päättää hyvinvointialueen vuosien 2021 ja 2022 talousarviosta;
- 7) osallistua ensimmäisten aluevaalien järjestämiseen;
- 8) valmistella muut hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämiseen välittömästi liittyvät asiat;
- 9) valmistella ja toteuttaa edellä 1–8 kohtia koskeva riskienhallinta.

Valmistelutoimielimen toimivalta on rajoitettu siten, että se voi:

- 1) ottaa henkilöitä vain määräaikaan virka- tai työsuhtesuhteeseen hyvinvointialueeseen siten, että määräaika päättyy viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2023;

2) tehdä hyvinvointialuetta sitovia sopimuksia vain määräajaisesti voimassa oleviksi siten, että määräaika päättyy viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2023.

Menettelyyn valmistelutoimielimessä sovelletaan hyvinvointialueesta annetun lain säännöksiä.

Kainuun hyvinvointialueella päätettiin, että Kainuun sote kuntayhtymä asettaa väliaikaisen valmisteluelimen (VATE) ja vastaa sen hallinnollisesta tuesta. VATE kokoontui säännöllisesti toimiaikanaan. Kokouksia 2021 vuoden aikana oli 8 kappaletta. Kainuun hyvinvointialueen valmistelu käynnistyi eri syiden johdosta käytännössä vasta syyskuun 2021 loppupuolella. Valmistelu rakennettiin valtakunnallisen tiekartan pohjalle. VATE linjasi valmistelutyön kolmiosaiseksi. Laaja poliittinen seurantar ryhmä myös hyväksyi valitun valmistelutien. Linjausten myötä valmistelu vastuutettiin viidelle päätyöryhmälle ja niiden puheenjohtajistoille. Valmistelukokonaisuus koostui 24 työryhmästä. Haasteena on ollut, että valmistelutyötä on jouduttu tekemään lähes kokonaisuudessaan omien päätöiden ohella. VATE:n työjärjestyksen mukaisesti viestinnästä vastaa valmistelujohtaja. Ensimmäisenä toimintavuonna käytettävissä on ollut osa-aikainen viestintäpäällikön resurssi. Valmistelujohtajaksi valittiin 14.9.2021 Timo Korhonen.

- Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että toiminta saatiin hyvin käyntiin nopealla aikataululla.
- Tarkastuslautakunta esittää huolensa siitä, että valmistelutyötä on tehty lähes kokonaisuudessaan omien päätöiden ohella. Tämä kuormittaa toimijoita ja hidastaa valmistelun etene mistä. Valmistelutyöhön käytettävissä olevien resurssien vähäisyys on näkynyt toiminnassa. Myös koronatilanne ja etäkokoukset ovat tuoneet omat haasteensa.
- Tarkastuslautakunta toivoo, että työhyvinvoinnista huolehditaan, jotta saadaan tarvittavat työntekijät sitoutumaan toimintaan.
- Toimintatapojen muutosta tarvitaan siirtymävaiheessa 1.1.2023.

2.2 Talousarvio ja sen toteutuminen

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta annetun lain 8 §:n mukaan osapuolten sopima organisaatio vastaa valmistelutoimielimen toiminnan ja henkilöstön edellyttämistä talous- ja henkilöstöhallinnon palvelutehtävistä sekä vuoden 2021 ja 2022 talousarvion valmistelusta.

Väliaikainen valmistelutoimielin hyväksyi hyvinvointialueen vuoden 2021 alustavan talousarvion 12.10.2021. Tarkennettu talousarvio hyväksyttiin 14.12.2021. Tilikauden ylijäämätaavoite oli 85 799 euroa. Talousarvion tuloslaskelmaosan toimintatuotot muodostuivat myönnetystä avustuksesta. Talousarvion mukaiset toimintakulut muodostuivat lähes kokonaan palvelujen ostoista.

Valtiovarainministeriö myönsi Kainuun hyvinvointialueelle valmistelurahoitusta 346 tuhatta euroa. Päätöksen mukaan avustusta voidaan käyttää hyvinvointialueiden perustamiseen ja toimintaan sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen kustannuksiin. Valtiovarainministeriön myöntämä avustus on käytettävissä vuoden 2022 loppuun asti. Valmistelurahasta jäi käyttämättä 2021 yht. 132,3 tuhatta euroa, mikä on kirjattu tilinpäätöksessä saatuihin ennakoihin.

Tiedonhallinnan, tietohallinnon ja tietojärjestelmien muutoksen valmisteluun, suunnitteluun ja toteutukseen myönnettiin yht. 4,8 milj. euroa. Tämä avustus on käytettävissä vuoden 2025 loppuun asti.

Rahoituksen käyttämätön osuus jaksotettiin tilinpäätökseen saaduksi ennakoksi, jonka jälkeen tilikauden tulokseksi muodostui 0 euroa.

Toimintatuotot olivat yhteensä 213,7 tuhatta euroa ja toimintakulut sekä rahoituskulut yhteensä 213,7 tuhatta euroa. Talousarvion mukaiset toimintakulut olivat 260,2 tuhatta euroa eli toimintakulut toteutuivat 46,5 tuhatta euroa talousarviota pienempinä. Tilikauden tulos toteutui 0 euronä, talousarvion mukainen tulos oli 85,8 tuhatta euroa.

Investointeja ei tilikaudella 2021 tehty.

Tarkastuslautakunta arvioi, että ensimmäinen tilikausi on toteutunut asetettujen taloudellisten raamien mukaisesti. Rahoitusta ei käytetty ensimmäisellä tilikaudella kokonaisuudessaan.

2.3 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäinen valvonta on ollut tavanomaista viranhaltijoiden toteuttamaa valvontaa. Valmistelujohtaja ja vastuuvastavalmistelijat ovat toteuttaneet riskienhallintaa omilla alueillaan. Sisäistä valvontaa on toteuttanut sekä väliaikainen valmistelualue että muutosjohtaja. Menettelyissä on sovellettu Kainuun soten hallinnollisia ohjeistuksia.

3. Yhteenveto ja johtopäätökset

Vuosi 2021 oli hyvinvointialueen ensimmäinen toimintakausi. Tarkastuslautakunta katsoo, että valmistelu on edennyt hyvin ja aikataulussa huolimatta resurssien vähäisyydestä ja koronatilanteesta alueella.

Tulevien vuosien rahoitusten riittävydestä tulee huolehtia ja tehdä tarvittavat muutokset toimintatavoihin ja menetelmiin sekä rakenteisiin.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että valmistelutyötä jatketaan suunnitelmien mukaisesti. Siirtymävaiheen onnistunut läpivienti on keskeistä.

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2021 aluevaltuustolle käsiteltäväksi.

Kajaanissa 18.5.2022

Kainuun hyvinvointialueen tarkastuslautakunta

Pertti Granqvist
varapuheenjohtaja

Sakari Seppänen
varajäsen

Kirsi Virtanen
jäsen

Toivo Sistonen
jäsen

Pasi Arffman
jäsen

Helena Ohtonen
jäsen